

Kajakturer för fågelskådare

Text och bild: Per Ola Svensson

Förutom fåglar så gillar jag att vara ute på sjön. Inte minst är det öar som lockar och vad man kan hitta där. Båt har jag haft ganska länge men för några år sen så skaffade jag mig ett par kajaker. Kajak är en härlig farkost som är lätt att hantera och som gör dig färdig för sjön på ett kick. Om jag lämnar jobbet i Falkenberg klockan fem, så sitter jag i kajaken innan klockan slår sex. Jag tänkte berätta om tre olika turer i våra vatten här runt Varberg. För visst är det så att västkustens skärgård börjar lite försiktigt norr om Getterön.

Eneskären

För den där korta turen direkt efter jobbet är Eneskären perfekt. Jag sjösätter ute på Getterön i Eneskärsviken. Härifrån är det bara 10–15 minuters paddling till Norra Eneskär som är enklast att gå iland på.

Du behöver bära kajaken en liten bit från parkeringen ner till den grunda viken men när du väl är ute på vattnet har du nära till Södra och Norra Eneskär och vidare bort mot Bondaholmen. Gillar du lite längre turer så kan du fortsätta upp till Balgö och gå iland på dess sydsida i någon lämplig vik. Mer om Balgö berättar jag längre fram i texten. När det gäller Eneskären så är det bäst att gå iland på Norra Eneskärs östra sida där det finns sandstränder som kajaken lätt glider upp på. Det är också så att Norra Eneskär är lämpligare att gå iland på eftersom Södra Eneskär har ett känsligare fågelliv med häckande fisktärna, fiskmå, havs- och gråtrut och i varje fall vissa år häckande småtärna. Bondaholmen nordost om Eneskären är flackare och till stora delar täckt av enebuskar. Här är gässen talrika och grundområdena mellan öarna är populära för ruggande knölsvanar.

Generellt är det så att öarnas östra sidor är bäst för ilandstigning då det ofta finns sandstränder i de mindre utsatta lägena. På västsidan rullar Kattegatts vågor in kraftfullare och det är sten och klippor som dominerar.

En gammal kärrensäppa.

Balgö

Balgö är Hallands största ö och är med omgivande öar och vatten naturreservat. Ön är flack och till stora delar präglad av betade gräsmarker, grunda stränder, klapperstensfält och områden med enebuskar. De stora stenladorna på ön som Alfred Bexell lät uppföra på 1880-talet är välkända landmärken för den som rör sig utmed denna del av Hallandskusten.

Det är får och nötkreatur som sköter betet tillsammans med dovhjort och mufflon som finns här ute året om. För en fågelskådare lockar så klart också de marina grundområdena och vikarna.

Balgö har ett rikt fågelliv året runt både när det gäller häckade och flyttande fåglar. Här möter du samtliga av våra simänder, häckande småtärna och skärfläcka och kolonier med måsfågel. Precis som utmed kusten i övriga Halland så börjar återflyttningen tidigt under högsommaren med de första flyttande vadarna som rastar i vikarna. Senare fylls det på med starar, ärlor, piplärkor, rovfåglar och ljungpiparna som föredrar gräsmarkerna tillsammans med stor- och småspov.

Balgö - Starflock i augusti.

Ett fågelskyddsområde med beträdnadsförbud finns på den sydöstra delen av ön där man också har anlagt våtmarker. Sälskyddsområde finns på öarna väster om Balgö. Många roliga arter är sedda på Balgö som t.ex. svartvingad glada, ökenstenskvätta, brednäbbad simsnäppa, större pipjärka och på senare år stora flockar med övervintrande berglärkor (över 90 ex!). Mitt roligaste fynd är en skedstork i april 2015.

Balgö är en ö som lämpar sig väl för en dagsutflykt. När jag ska till Balgö så tar jag kajaken över från Balgö brygga där det går bra att parkera nära vattnet i anslutning till en bra sjösättningsplats. Överfarten till Balgö är kort och skyddad. Landstigning görs bäst på de sandstränder som finns på flera platser runt ön. Jag brukar lägga upp turen utifrån hur det blåser. Jag väljer att paddla på öns nord- eller sydsida så jag får så bra vindskydd som möjligt. Och går det så planerar jag gärna för medvind när man ska vända hemåt. Min favorittur är att paddla utmed sydsidan upp till Flathallaviken öster om Grässkär. Här är det ofta fågelrikt och från höjden Stora rör här på den södra delen av ön har man bra utblick över hela Balgö och Grässkär. Härifrån kan man sedan gå ner mot gården och våtmarkerna i öster.

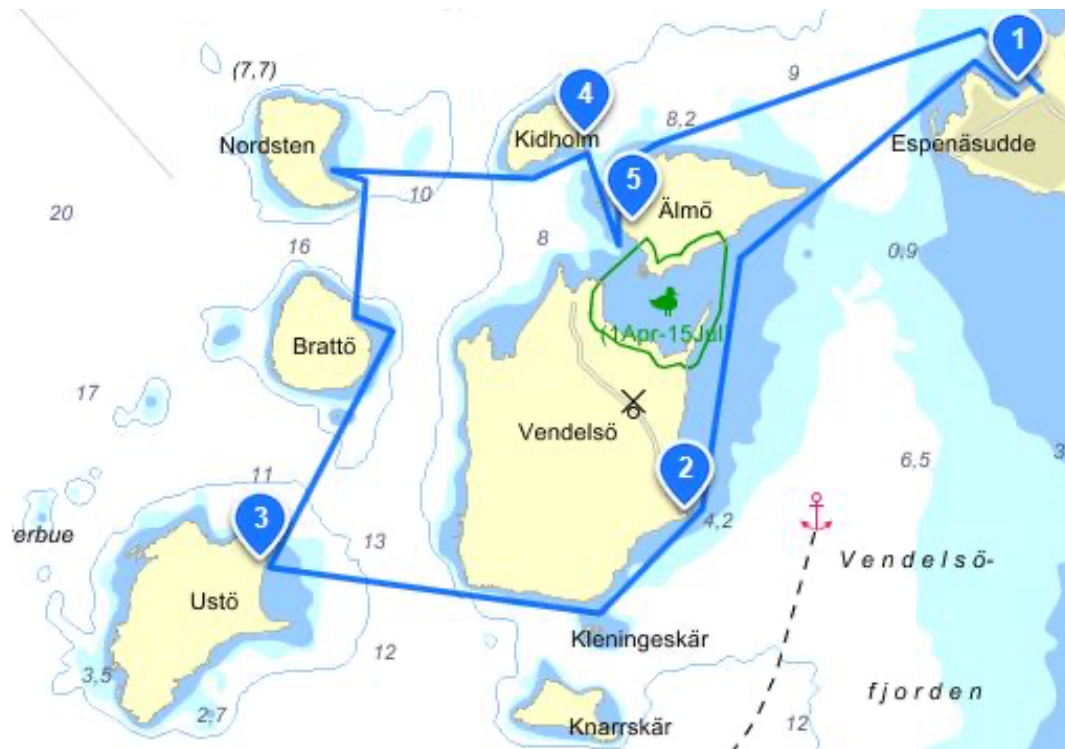
Man får inte tälta på Balgö så vill man stanna över så får man sova under bar himmel. Gör man det en ljummen kväll i slutet på maj så har man goda chanser att få höra strandpaddans spel som här har sitt största bestånd i Halland.

Vendelsöarnas naturreservat

Vill man göra en längre tur så föreslår jag Vendelsöarnas naturreservat – det vill säga Vendelsön och de omgivande sex öarna. Beträdnadsförbud råder under delar av året för Knarrskär och för sundet mellan Vendelsö och Älmö samt stränderna runt sundet. Inom reservatet får man tälta två nätter och det finns ett vandrarhem på ön, Ludvigsgården. Det har tyvärr varit stängt under ett par år men vi får hoppas att det snart slår upp portarna igen för besökare.

Öarna här har en annan karaktär än Balgö. Det är mer dramatiska klippformationer och här är öarna lite högre. På Vendelsö syns spåren av människor sen 2000 år tillbaka och markerna är präglad av betande djur och bär spår av långvarigt brukande. Här finns också stora ekar och skogsdungar.

När jag tar kajaken till Vendelsöarna brukar jag lägga i vid Äspenäs (1) där det finns en fin sandstrand för sjösättning och möjlighet att parkera och lasta av kajaken nära stranden. Efter en kort tur ut ur badviken har du kontakt med öarna.

Lämplig tur präglad av mycket ö-dräll och kortare kajaturer med en övernattnig.

Etapper

1. *Espenäs-Vendelsö hamn 2,96 km*
2. *Vendelsö hamn – Ustö 2,31 km*
3. *Ustö- Brattö 1,43 km*
4. *Brattö – Nordsten 0,88 km*
5. *Nordsten – Kiddholmen 1,33 km*
6. *Kiddholmen – Espenäs*

Gott om plats för kajaker i viken på Nordsten (4).

Jämför man med Balgö så är det färre rariteter rapporterade från Vendelsöarna och det som sticker ut är höstfynd av svartpannad törnskata och taigasångare. Sena vår- och sommarfynd av jorduggla kanske också kan kittla nyfikenheten. Mellan Ustö och Nordsten är det goda chanser att stöta på knubbsäl. Jag bedömer att både Vendelsö och Balgö är underskådade och det finns säkert saker att upptäcka här under vår och höst om bevakning vore bättre. Kanske satt det en tornuggla i Vendelsös hättkevarn från 1876 när flödet från Danmark gav tornuggleobsar utefter västkusten våren 2021?

Referenser

Det finns en del skrivet om dessa öar i diverse naturinventeringar och annat men jag tänkte nämna två litterära favoriter. 1977 kom naturfilmaren och fotografen Sven Gillsäter ut med boken *Hallandskust* där han beskriver både Balgö med sina häckande skärfläckor och Vendelsö som den sista ön med bofast befolkning i Halland. Förordet skrevs av Gunnar Brusewitz som samma år kom ut med sin underbara bok *Lång vår*. Och i den boken besöker Gunnar också Vendelsö som han beskriver på sitt oefterhärmliga sätt i kapitlet *Övärld i väst*. Jag har också hört talas om att det ska spöka på Balgö men om det stämmer vet jag inte så det föreslår jag att du tar reda på själv.

God tur!